

overheid voor uiterlijke manifestaties van het katholieke geloof, die stellig nauw samenhangt met de behoefte aan nationale riten en symbolen.

De overige bijdragen zijn van uiteenlopende aard. C. de Gast neemt de Doleantie in het Westbrabantse, in meerderheid hervormde dorp Klundert onder de loep. Cruciaal bij het grote succes daarvan blijkt het optreden van de predikant, die echter kon inspelen op een solide basis van antimodernisme en voorkeur naar lokaal kerkelijke autonomie. W.A.J. Munier diept een eerder door hem gepubliceerde biografie van de geestelijke P.A. van Baer (1788-1855) uit in een beschrijving van diens activiteiten als 'bouwpastoor' in Den Dungen en Waalwijk. A. Thelens opstel over de 'katholieke sociale actie' in Noord-Brabant sinds het einde van de negentiende eeuw stelt wat teleur. Het gaat hier om een vooral op literatuur gebaseerde korte uiteenzetting over de ontwikkelingen op het terrein van de katholieke arbeidersorganisatie in Nederland, waarbij de specifiek Brabantse gebeurtenissen weliswaar worden uitgelicht, maar overigens nauwelijks op zichzelf worden gezien. J. Eijts tenslotte behandelt de opvang van verlaten kinderen in 's-Hertogenbosch (1813-1900) onder de pakkende titel: 'Zorgende zusters en hulpeloze zielen'. Deze opvatting was immers de taak die de 'Zusters van de Choorstraat' (officieel de Dochters van Maria en Jozef) zich hadden gesteld. Aan de oprichting en uitbouw van deze congregatie besteedt zij dan ook veel aandacht.

J.P. de Valk

- ¶ Marjoke Rietveld-van Wingerden, *Voor de lieve kleinen. Het jeugdtijdschrift in Nederland 1757-1942*, diss. VU Amsterdam, NBLC, 1992, Den Haag, 319 blz. ISBN 90 6252 775 2. f 49,50.

De geschiedenis van de kinderliteratuur is bepaald geen onbewerkt terrein. Sinds het begin van deze eeuw is er met zekere regelmaat en op verschillende niveau over geschreven. Die geschiedschrijving leidde in 1989 tot *De hele Biblebontse berg*, een prachtig uitgegeven standaardwerk. Vanuit pedagogisch gezichtspunt is het thema buitengewoon interessant omdat kinderliteratuur niet slechts wilde vermaken maar ook wilde opvoeden. Haar geschiedenis geeft dan ook op een heel eigen wijze inzicht in de ontwikkeling van opvoedkundige attitudes.

Mevr. Rietveld heeft met haar dissertatie over de jeugdtijdschriften in Nederland vanaf de Verlichting aan onze kennis een belangrijke bouwsteen toegevoegd. Ze gaat ervan uit dat het jeugdtijdschrift vanwege zijn continuïteit nog